

ÔN TẬP VỀ LÀM VĂN

(Học kì II)

I – BÀI TẬP

1. Những thao tác lập luận nào được học trong sách giáo khoa *Ngữ văn 11 Nâng cao* (tập một, tập hai) ? Nêu nội dung và tác dụng của các thao tác thành một bảng tổng hợp theo mẫu sau :

Tên thao tác lập luận	Khái niệm	Nội dung	Tác dụng

2. Thống kê và phân tích nội dung, mục đích các bài kiểm tra làm văn trong sách giáo khoa *Ngữ văn 11 Nâng cao* (tập một, tập hai) theo các yêu cầu sau đây :

- a) Nghị luận xã hội
- b) Nghị luận văn học
- c) Bài kiểm tra tổng hợp (cuối Học kì I và cuối năm) Ở mỗi loại chỉ ra nội dung và tính chất của mỗi bài viết, chẳng hạn :

– Trong nghị luận xã hội, bài nào bàn về :

+ Nghị luận về một tư tưởng, đạo lí

+ Nghị luận về một hiện tượng có thật trong đời sống

+ Nghị luận về một vấn đề xã hội đặt ra trong tác phẩm văn học.

– Trong nghị luận văn học :

+ Phân tích thơ văn trung đại

+ Phân tích văn xuôi giai đoạn 1930 - 1945

+ Phân tích thơ thời kì từ đầu thế kỉ XX đến Cách mạng tháng Tám 1945.

- Bài kiểm tra tổng hợp :
- + Nội dung kiểm tra tổng hợp
- + Hình thức kiểm tra tổng hợp
- + Những lưu ý cần thiết.

3. Giải thích tại sao cần vận dụng kết hợp các thao tác lập luận trong bài văn nghị luận ? Ngoài việc vận dụng kết hợp các thao tác lập luận ra, bài văn nghị luận có cần kết hợp với các phương thức biểu đạt khác nữa không ? Vì sao ?

4. Đoạn văn sau đây sử dụng thao tác lập luận nào là chính ? Ngoài ra có kết hợp với thao tác hay phương thức biểu đạt nào khác ?

"[...] Xin nói thêm cho rõ. Từ trong tuổi thanh niên, tôi đã sống triền miên nhiều năm trong những vãn thơ về thiên nhiên, từ những cảnh trăng nhớ thương của Nguyễn Du, cảnh ao thu trong veo của Nguyễn Khuyến, đến con nai vàng ngơ ngác của Lưu Trọng Lư, cánh cò phân vân của Xuân Diệu, ánh nắng ngẩn ngơ buồn của Huy Cận, và tôi cũng đã nhiều lần nghe lên án chuyện ngâm hoa vịnh nguyệt. Cho nên tôi bước vào cách mạng và kháng chiến lòng rất vui nhưng không phải không có chút băn khoăn. Phải chăng đã là người cách mạng thì phải quên trăng quên hoa ?

Nhưng kìa ! Trăng hoa đã trở về trong thơ Bác, vẫn yêu kiều, vẫn lộng lẫy như xưa !

Về sau, được đọc nhiều bài thơ của Bác, tôi càng thấy thiên nhiên trong thơ Bác rất giống thiên nhiên trong thơ xưa. Trong thơ xưa của ta cũng như của Trung Quốc, trong thơ của các nhà thơ cũng như trong thơ ca dân gian, thiên nhiên nhiều và đẹp. Cũng bởi ta không thể thiếu thiên nhiên trong đời sống. Với ta, một ngôi đình, một ngôi chùa hay một ngôi nhà đẹp không thể nào đẹp nếu không có những màu sắc, những đường nét thích hợp trong khung cảnh thiên nhiên. Dầu không phải là ngôi nhà đẹp mà chỉ là một túp lều tranh thì cũng vẫn phải có gốc tre, bụi chuối".

(Hoài Thanh - *Chuyện thơ*, NXB Tác phẩm mới, H., 1978)

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Học sinh tự làm.

2. Tổng số bài viết trong *Ngữ văn 11 Nâng cao* (tập một, tập hai) là tám bài (trong đó có hai bài kiểm tra tổng hợp cuối Học kì I và cuối năm), còn lại sáu bài

kiểm tra thường kì chia đều cho nghị luận văn học và nghị luận xã hội, mỗi loại ba bài. Ba bài viết nghị luận xã hội tương ứng với ba dạng đề cơ bản sau đây :

Dạng đề thứ nhất : Nghị luận về một hiện tượng trong đời sống.

Dạng đề thứ hai : Nghị luận về một vấn đề tư tưởng, đạo lí.

Dạng đề thứ ba : Nghị luận về một vấn đề xã hội được rút ra từ tác phẩm văn học.

Ba dạng đề trên có những đặc điểm và yêu cầu khác nhau và do vậy cách làm bài cũng khác nhau, học sinh cần nắm được những đặc điểm, yêu cầu của mỗi dạng đề.

Để tập trung hình thành kĩ năng viết văn nghị luận *Ngữ văn 11 Nâng cao* bố trí nội dung và yêu cầu các bài viết như sau :

Bài viết số 1 và *Bài viết số 2* viết về nghị luận xã hội. *Bài viết số 1* tập trung vào dạng đề nghị luận về một hiện tượng đời sống. *Bài viết số 2* tập trung vào nội dung bàn về một tư tưởng, đạo lí. *Bài viết số 7* trở lại nghị luận xã hội với dạng đề bàn về một vấn đề văn học rút ra từ tác phẩm văn học.

Nghị luận văn học sẽ được thực hiện ở *Bài viết số 3, 5* và *6*. *Bài viết số 3* với yêu cầu nghị luận về một tác phẩm thơ trung đại Việt Nam. *Bài viết số 5* với yêu cầu nghị luận về một tác phẩm văn xuôi giai đoạn 1930 - 1945 và *Bài viết số 6* với yêu cầu nghị luận về một tác phẩm thơ thời kì đầu thế kỉ XX đến Cách mạng tháng Tám 1945. Tất cả các đề nghị luận văn học ở ba bài viết trên đều tương ứng với các tác phẩm văn học đang học trong chương trình *Độc văn*.

Bài kiểm tra tổng hợp cuối Học kì I và cuối năm yêu cầu kết hợp cả nghị luận văn học và nghị luận xã hội.

3. Bài văn nghị luận hay là bài văn bao giờ người viết cũng sử dụng kết hợp nhiều thao tác lập luận : giải thích, phân tích, chứng minh, bác bỏ, bình luận, so sánh,... Tất nhiên sẽ có một vài thao tác chính. Ngoài việc kết hợp các thao tác lập luận ra, người viết còn cần kết hợp thao tác lập luận với các phương thức khác như tự sự, miêu tả và đặc biệt là biểu cảm nữa. Đoạn văn của Hoài Thanh ở *Bài tập 4* đã thể hiện rõ điều đó.

4. Học sinh tự làm.